

Viktiga begrepp

Denna ordlista kan användas på tre olika sätt:

- Inför filmen kan du som lärare ta upp orden så att eleverna känner igen dem när de tittar på filmen.
- Efter att ni sett filmen kan eleverna få ordlistan och visa att de förstått filmen genom att med stöd av begreppen redovisa/sammanfatta filmens innehåll. Antingen i helklass, i par eller i smågrupper.
- Eleverna kan även få ordlistan som hjälpmaterial när de ska plugga inför prov.

1. INTRO

Kalla kriget – spänning och maktkamp mellan öst och västblocket.

Kommunismen – Politisk ideologi där man vill skapa ett klasslöst samhälle.

Deportationer – tvångsförflyttningar av människor långt bort från deras ursprungliga hem.

Massavrättningar – avrättningar av många människor.

Tvångsarbete – att tvinga någon till hårt arbete mot sin vilja.

Tortyr – när någon genom våld låter någon lida svårt.

Folkfiender – de som ansågs vara politiska motståndare till de som hade makten.

Demokrati – folkstyre, att de som har makten är valda av folket i fria och allmänna val.

Mänskliga rättigheter – FN:s Allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna från 1948.

T.ex. att alla människor är födda fria och är lika mycket värda.

2. KOMMUNISMENS RÖTTER

Klasssamhälle – ett samhälle uppdelat på olika skilda grupper av människor med olika mycket makt och inflytande.

Revolution – en plötslig och ofta våldsamt samhällsförändring.

Kollektiv – gemensam, t.ex. att äga tillsammans.

Produktionsmedel – t.ex. fabriken, maskinerna och redskapen.

Kapitalister – de som ägde fabriken och hade kapitalet (pengarna).

Proletärer – lönearbetarna, de anställda.

Proletariatets diktatur – övergångsperiod där staten tagit över produktionsmedlen.

Leninism – politisk och ideologisk riktning som hämtar sin utgångspunkt i Lenins idéer.

Trotskyism – politisk och ideologisk riktning som hämtar sin utgångspunkt i Trotskijns idéer.

Maoism – politisk och ideologisk riktning som hämtar sin utgångspunkt i Maos idéer.

3. RYSKA REVOLUTIONEN

Tsar – den ryske kejsaren.

Livegna – en sorts bondeslavar.

Duman – en sorts riksdag.

Mensjeviker – grupp som ville förändra samhället med stegvisa fredliga reformer.

Bolsjeviker – grupp som ville ha en total och genomgripande revolution.

4. DEN RÖDA TERRORN

Tjekan, senare NKVD och KGB – kommunisternas egen säkerhetstjänst som skapades kort efter maktövertagandet 1917.

Klassfiender – politiska motståndare enligt de som hade makten.

Den röda terrorn – omfattande terror från kommunisterna för att skrämja till lydnad.

5. SOVJETUNIONEN BILDAS

Sovjet – arbetarråd.

6. FÅNGLÄGERSYSTEMET GULAG

Gulag – det sovjetiska fånglägersystemet.

7. DEN STORA SVÄLTEN

Femårsplaner – detaljerat dokument över hur ekonomin ska styras.

Kulaker – självvägande bönder som pekats ut som klassfiender.

Holodomor – massvälden i Ukraina 1932-1933.

8. DEN STORA TERRORN

Den stora terrorn – Stalins utrensningar 1936-38.

Moskvaprocesserna – av Stalin iscensatta rättegångar mot misstänkta politiska motståndare.

Trojkor – åklagare och poliser som arresterade, åtalade och dömde människor för statsfientlig verksamhet.

9. OMVÄRLDENS RÄDSLOR FÖR VÄRLDSREVOLUTION

IB – Informationsbyrån, en hemlig svensk underrättelseorganisation med uppgift att kartlägga kommunistismpatisörer.

10. PROPAGANDA

”Kirunasvenskarna” – svenska (och finska) kommunister som emigrerade till Sovjetunionen under 1920- och 1930-talen.

11. HITLER OCH STALIN

Komintern – den kommunistiska internationalen, en global kommunistisk sammanslutning.

Katynmassakern – Katyn, en skog utanför polska Smolensk där 4 000 officerare avrättades, samlingsnamn för massavrättningar av 21 000 polska medborgare beordrade av Stalin.

12. BAKOM JÄRNRIDÅN

Det kalla kriget – spänning och maktkamp mellan öst och västblocket.

Kapprustning – militär maktkamp och upprustning mellan öst- och västblocket.

Järnridån – barriär mellan öst och Västeuropa under det kalla kriget.

Stasi – gigantisk östtysk statlig organisation för spioneri på de egna invånarna.

13. PERESTROJKA OCH GLASNOST

Solidaritet – en fri polsk fackförening som ledde ett uppror i det kommunistiska Polen 1981.

Perestrojka – förnyelse i form av marknadsekonomiska reformer

Glasnost – öppenhet och ökad yttrandefrihet.

Viktiga namn

Denna namnlista kan användas på tre olika sätt:

- Inför filmen kan du som lärare ta upp personerna så att eleverna känner igen namnen när de tittar på filmen.
- Efter att ni sett filmen kan du ta upp personerna och be eleverna redovisa om vilka personerna var, vad de gjorde och varför de var viktiga för historien. Antingen i helklass, i par eller i smågrupper.
- Eleverna kan även få namnlistan som hjälpmaterial när de ska plugga inför prov.

2. KOMMUNISMENS RÖTTER

Karl Marx – tysk filosof och samhällsforskare, 1800-talet, som tillsammans med Friedrich Engels skrev ”Det kommunistiska manifestet” – en skrift med de kommunistiska grundidéerna, gavs ut första gången 1848.

3. RYSKA REVOLUTIONEN

Tsar Nikolaj II – den siste ryske kejsaren.

Lenin – ledare Sovjetunionen 1917-1924.

Trotskij – Lenins närmaste medarbetare.

5. SOVJETUNIONEN BILDAS

Lenin – ledare Sovjetunionen 1917-1924.

Trotskij – Lenins närmaste medarbetare.

Stalin – ledare Sovjetunionen 1924-1953.

6. FÅNGLÄGERSYSTEMET GULAG

Alexander Solzjenitsyn – nobelpristagare i litteratur 1970 som själv satt i fångläger.

7. DEN STORA SVÄLTEN

Ukraina – idag en egen stat, under sovjettiden en del av Sovjetunionen.

8. DEN STORA TERRORN

Stalin – ledare Sovjetunionen 1924-1953.

9. OMVÄRLDENS RÄDSLOR FÖR VÄRLDSREVOLUTION

McCarthy – amerikansk senator som ledde kampanjen mot misstänkta kommunister i USA.

10. PROPAGANDA

Pavlik Morozov – i propagandan påhittad pojke som framställdes som en hjälte när han angav sina föräldrar som motståndare till kollektiviseringen.

11. HITLER OCH STALIN

Hitler – ledare i Nazityskland. 1933-1945.

Stalin – ledare Sovjetunionen 1924-1953.

12. BAKOM JÄRNRIDÅN

Chrusjtjov – ledare i Sovjetunionen under det kalla kriget.

13. PERESTROJKA OCH GLASNOST

Gorbatjov – Sovjetunionens sista ledare som lanserade begreppen perestrojka och glasnost.